

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Vezetői számvitel / Controlling

XI. előadás

Költség és eredmény controlling

Költségnemek

- A vállalati költségek megjelenésének elsődleges formái.
- Az elsődleges elszámolás a felmerülés okára és nem a felmerülés céljára vonatkozik.
 - Anyagi jellegű ráfordítások
 - Személyi jellegű ráfordítások
 - Értékcsökkenési leírás

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Költségek bontása

Önköltség számítás

- Az **önköltségszámítás** a termékelőállítás, szolgáltatás során felmerült költségek felosztására épít.
- **közvetlen költség**
 - közvetlenül a költségviselőre (termékre, szolgáltatásra), terhel
 - azon költségek, amelyekről egyértelműen megállapítható, hogy mely termék, szolgáltatás érdekében merült fel
- **közvetett (általános) költségek**
 - költséghek
 - a termelés során nem csupán egyetlen termék előállításával hozhatók kapcsolatban, hanem egy meghatározott időszakban valamennyi termék (szolgáltatás) célját szolgálják
 - pl.: épületek, gépek amortizációja, művezető bére stb.

Önköltség számítás

- a költséghelyeken gyűjtött általános költségeket időszakonként fel kell osztani az érintett költségviselők között
- pótlékoló kalkuláció
- felosztás = pótlékkulcs x vetítési alap

$$p_{K_{\text{üzemeltetési költség}}}^{\%} = \frac{\text{felosztandó ált. költség tömege} *}{\text{vetítési alap} * (\text{tömeg})} \times 100$$

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Teljes önköltség

1. Közvetlen anyagköltség
 2. Közvetlen bérköltség
 3. Közvetlen bérek járulékai
 4. Gyártási különköltség
 5. Egyéb közvetlen költség
 6. Közvetlenül elszámolt üzemi általános költség
 7. **Közvetlen önköltség (1+2+3+4+5+6)**
 8. Közvetlenül el nem számolt üzemi általános költség
 9. **Szűkített, üzemi szintű költség (7+8)**
 10. Értékesítési költségek
 11. Igazgatási általános költség
 12. Egyéb általános költség
 13. **Teljes önköltség (9+10+11+12)**
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Az önköltségszámítás hibái

- **A kalkuláció pontossága**
- Többféle terméket előállító vállalatnál az egyes termékek valóságos önköltsége nem határozható meg pontosan
- Az általános költségek csak feltételezések alapján oszthatók fel az egyes termékek között.
- **A kalkuláció statikus jellege**
- Az önköltségszámítás eljárás eredményei mindig statikus állapotra vonatkoznak. Ezeket az adatokat jövőre vonatkoztatni nem szabad.
- **A kalkuláció nyereség konzekvenciája**
- A kalkuláció statikus jellege miatt.
- **A kalkuláció mennyiségarányos jellege**
- A kalkuláció az általános költségek felosztásának mennyiségarányos módszertanát követi.
- Egy azonos időszakban, de kisebb mennyiségben gyártott termék kevesebb, nagyobb mennyiségben gyártott termék nagyobb mértékben részesül a felmerült általános költségek tömegéből.

A határköltségre épülő gazdasági kalkuláció

1. Közvetlen anyagköltség
 2. Közvetlen bérköltség
 3. Közteher
 4. Gyártási különköltség
 5. Értékesítési különköltség
 6. Egyéb közvetlen költség (pl. gépköltség)
 7. **Közvetlen költség összesen: $(1+2+3+4+5+6)$**
 8. Fedezeti részarány
 9. **Realizált ár (piaci ár, megállapodásos ár...)**
-

A határköltségre épülő gazdasági kalkuláció

- a közvetlen költség összesen (határköltség) az áralku alsó határa
- realizált ár
- alsó határa a közvetlen költség mint határköltség
- felső határa az áralku (legjobb) eredménye
- a kettő különbsége a fedezeti részarány
 - a fedezeti részarány tartalmazza a hozzájárulás fajlagos mértékét
 - a termék, szolgáltatás azon képességét, hogy az elszámolási időszak végén milyen mértékben tud hozzájárulni a szervezeti egység nyereségéhez
- termékenként változó
- cél
 - minél kedvezőbb ár elérésével a hozzájárulás mértéke is kedvező legyen

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A határkölségre épülő számítás előnyei

- reális információs alapot teremt:
 - helyes döntések meghozatalához
 - gazdaságos termékszerkezet kialakításához
 - kapacitásfeleslegek kimutatásához
 - új piacok szerzéséhez
 - a konkurenciahelyzet előnyös kihasználásához
 - a maximális nyereség elérésnek biztosításához
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A határköltségre épülő számítás előnyei

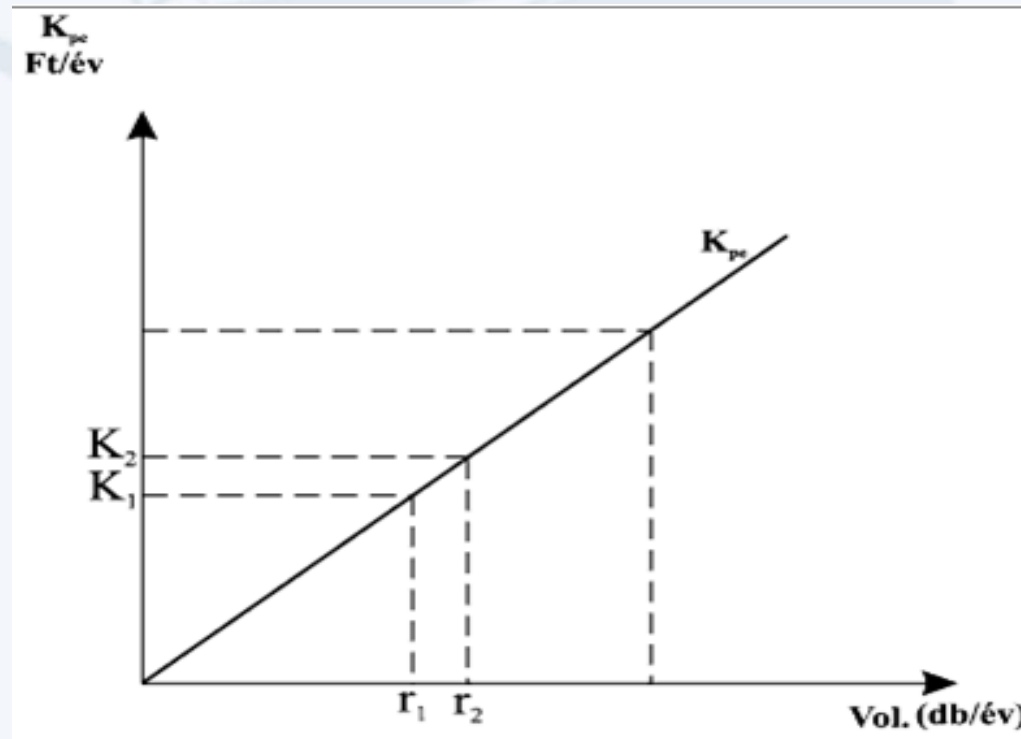
- a vállalkozás reális gazdasági helyzetének megítéléséhez:
 - valósághű tartalom biztosítása
 - dinamizmus ill. a jövőre történő kivetíthetőség biztosítása
 - a költségek reagálás szerinti csoportosítása

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Proporcionális (arányosan változó) költségek

- közvetlen anyagköltség, közvetlen bérköltség, közteher stb.

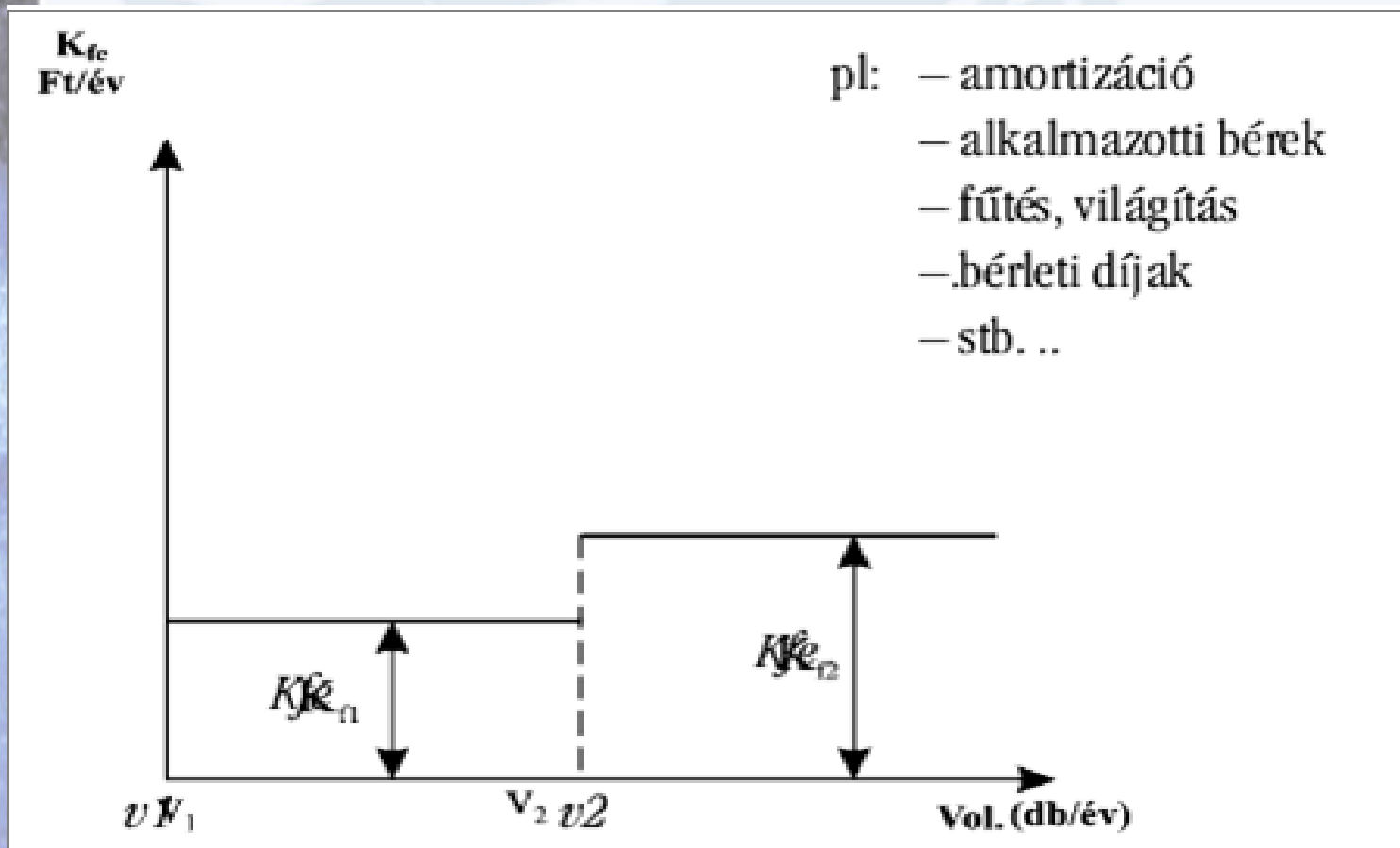

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Állandó költségek

- A kiépített kapacitások fenntartásának költségei

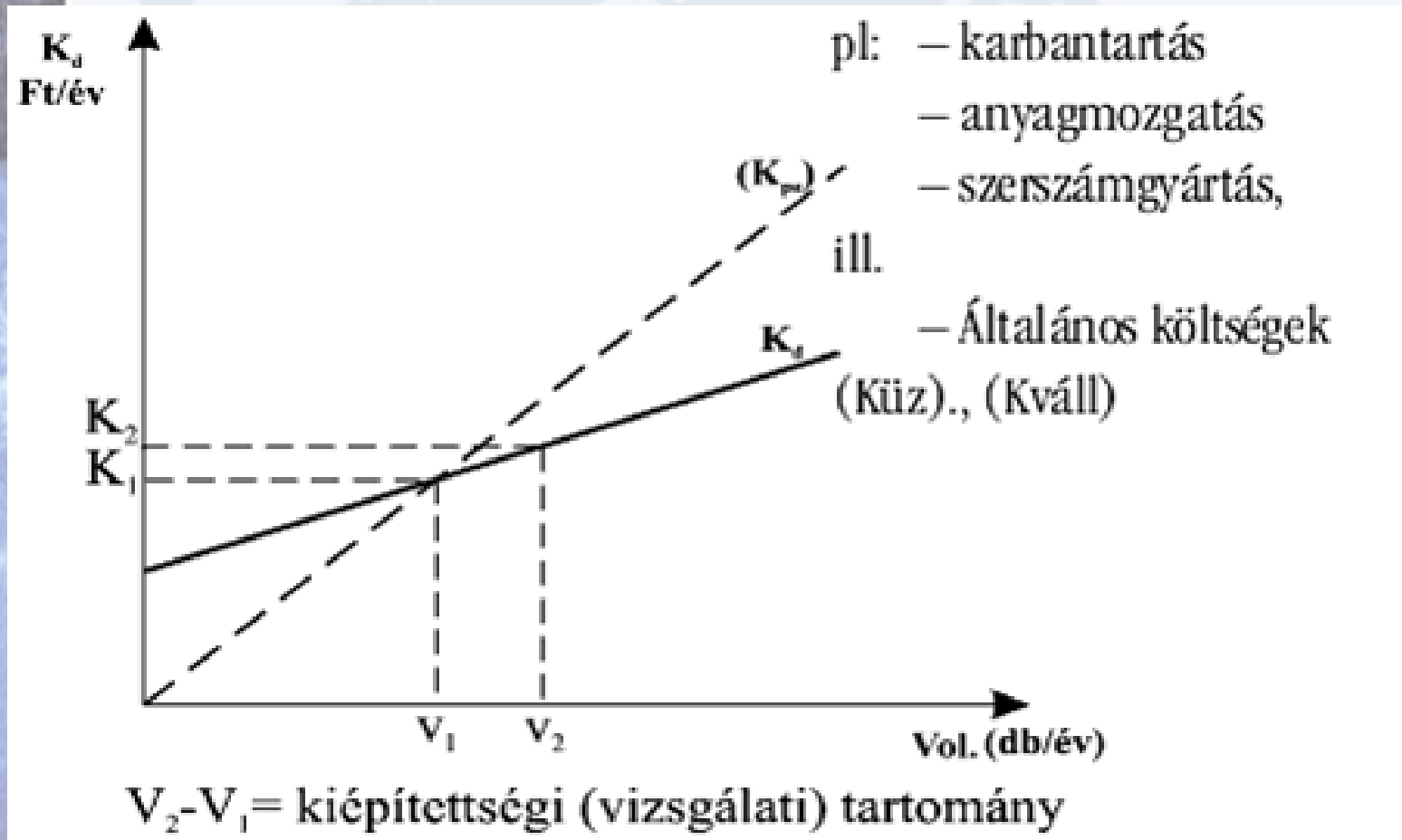

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Degresszív költségek

- Arány alatt változó költségek

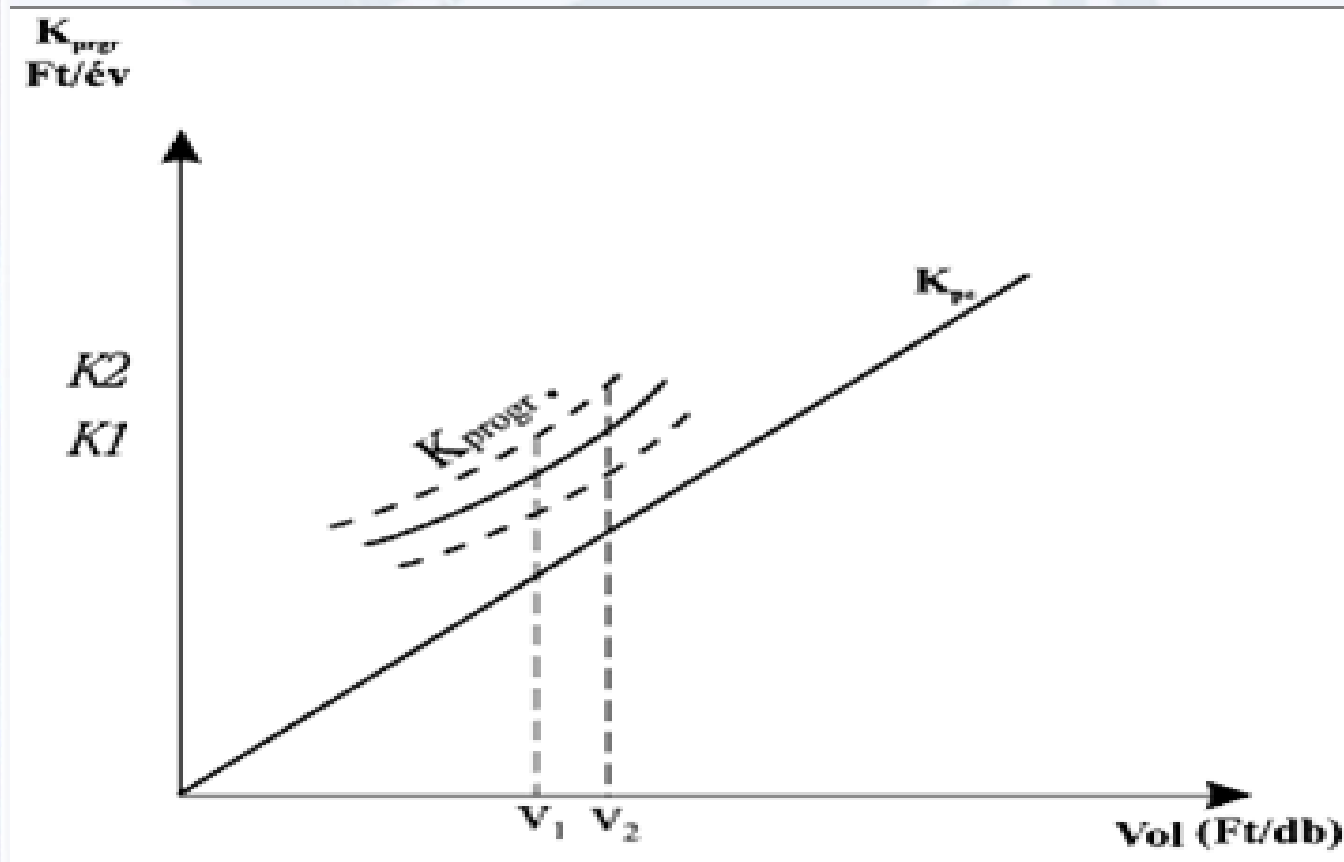

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Progresszív költségek

- Arány felett változó költségek
- Pl.: túlóra költségek

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Fedezet megítélése

- **Különösen kedvező a termék**
 - ha a fedezeti részaránya nagyobb mint a vállalati átlagfedezet
 - **Kedvező a termék**
 - ha a fedezeti részaránya nagyobb mint a fedezeti ponthoz tartozó vállalati fedezeti részarány
 - **Még elfogadható a termék**
 - ha a fedezete pozitív, de már csak a fix költségek equalizálásához járul hozzá
 - **Rossz a termék**
 - ha az egységár csak a fajlagos proporcionális költségek fedezetére elégséges
 - **Veszteséges a termék**
 - ha a termék fedezete negatív
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Tevékenységalapú költségszámítás

- Activity Based Costing
 - Az általános költségeket csak olyan mértékben terheli a termékekre,
 - amilyen mértékben az általános költségeket kiváltó erőforrásokat azok igénybe is veszik.
 - A különféle igénybevételeknek különféle vetítési alapjuk lehet.
 - Minél több a vetítési alap, annál pontosabb az eredmény.
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

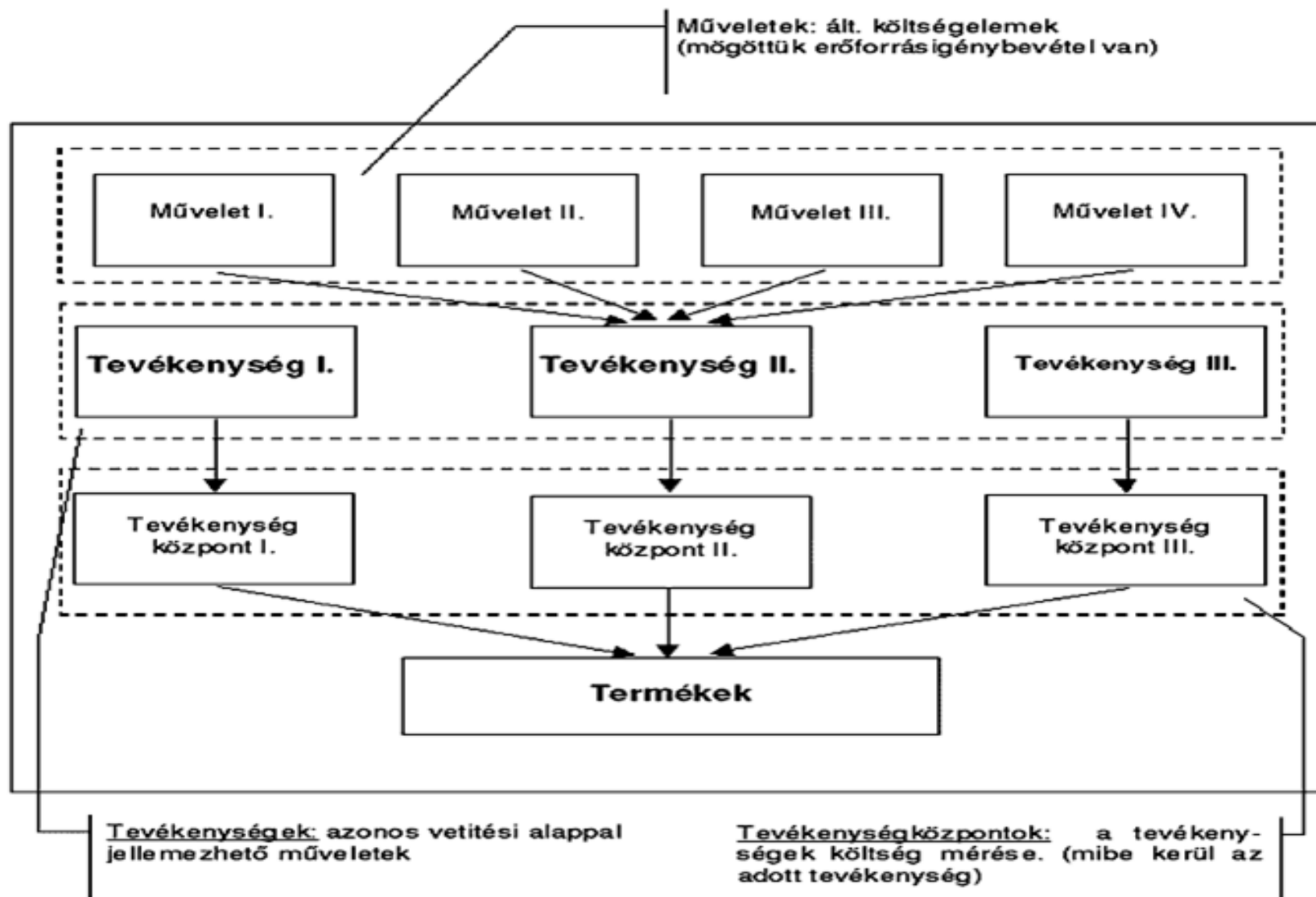
Lépések

- Milyen költségelemekből tevődnek össze az általános költségek?
 - **Ezek az elemek: a műveletek**
 - A műveletek csoportosítása aszerint, hogy az azonos vetítési alappal jellemezhetők kerüljenek egy csoportba
 - **A műveletcsoportok: tevékenységek**
 - A tevékenységek költségtartalmának megállapítása
 - **A megállapítás helye: tevékenységközpontok**
 - A tevékenységközpontok tevékenységköltségeit – a hozzárendelhető vetítési alappal – ráterhelni a termékekre
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Folyamatköltség számítás

- Alapprobléma
 - mennyiségarányos felosztás
 - azonos időszakban, de kisebb mennyiségben gyártott termék kevesebb
 - nagyobb mennyiségben gyártott termék nagyobb mértékben
 - részesül a felmerült általános költségek tömegéből
-

Folyamatköltség számítás

- az általános költségek felosztását a megtermelt termékek mennyisége helyett
 - indokoltabb az egyes folyamathelyek (költséghelyek) teljesítményére építeni
 - célja:
 - az általános költségek eddigiektől eltérő, folyamatorientált, költséghelyek teljesítményére építő felosztása
 - annak kimutatása, hogy az adott folyamat (részfolyamat) mennyibe kerül a vállalatnak
 - annak kimutatása, hogy a folyamat (részfolyamat) végrehajtásának költsége milyen mértékben terheli a kalkulációs egységet (termékeket)
-

Folyamatköltség számítás

- Módszertan
 - **1. Gondolkodjunk főfolyamatokban és a főfolyamatokat bontsuk részfolyamatokra.**
 - A bontás mélysége a controllertől függ.
 - Például: Főfolyamat - Termelésirányítás
 - Részfolyamatok:
 - időrendi tervezés
 - feltételellenőrzés
 - operatív irányítás
-

Folyamatköltség számítás

- **2. Határozzuk meg a részfolyamatok költségokozóit (cost driver)**
- A költségokozók olyan – tevékenységeket kiváltó – tényezők, amelyek lényegesen befolyásolják a folyamat (részfolyamat) költségeinek alakulását.
- időrendi tervezésnél: gépek száma
- feltétel ellenőrzésnél: ellenőrzendő feltételek száma
- operatív irányításnál: műveletek száma

Folyamatköltség számítás

- **3. Határozzuk meg a részfolyamatok (költségokozók) számát**
 - **4. Határozzuk meg a részfolyamatok végrehajtásának időszaki költségeit**
 - **5. Határozzuk meg a teljesítménytől függő, és a teljesítménytől független részfolyamatok számát**
 - Teljesítménytől függő részfolyamatok
 - időrendi tervezés folyamata
 - feltételellenőrzés folyamata
 - az operatív irányítás folyamata
 - Teljesítménytől független részfolyamat
 - az osztályvezetés folyamata
 - **6. Folyamatköltségek, folyamatköltség kulcsok számítása**
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Nullbázisú költségtervezés

- Zero Based Budgeting
 - Nincs bázis, előző időszak
 - Csak tevékenységek vannak és a tevékenységek reális költségvonzatai
 - A tervezés mindig „0”-ról indul
 - A költségcsökkenés vagy növelés mindig okozat, az erőforrások racionális felhasználásának következménye
-

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Köszönöm a figyelmet!

Felhasznált irodalom:

Bácsfalvi et al.: Controlling a gyakorlatban (KFDT)

Halmos-Körmendi: Controlling (PSZF)
